ОСВІТНЯ МОБІЛЬНІСТЬ У ПРОБЛЕМНОМУ ПОЛІ АКМЕОЛОГІЇ

Швидун Л. Т.
здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди,
м. Харків, Україна

В статті розглянуто педагогічні можливості освітньої мобільності в контексті неперервної освіти для вдосконалення та самовдосконалення, розвитку та саморозвитку людини, розширення та вдосконалення її компетенцій як у період навчання, так і протягом життя, формування та розширення межі світосприйняття, критичного мислення та ініціативності, розвитку потенціалу людини та сприяння кар'єрному росту через призму акмеології.

Ключові слова: *освітня мобільність, професійна мобільність, неперервна освіта, підвищення кваліфікації, акмеологічний підхід.*

The article examines the possibilities of the phenomenon of educational mobility in the context of continuous education for improvement and self-improvement, development and self-development of a person, expansion and improvement of his competencies both during the period of study and during life, formation and expansion of the limits of world perception, critical thinking and initiative, development of human potential and promotion of career growth through the prism of acmeology.

Keywords: *educational mobility, professional mobility, continuous education, professional development, acmeological approach.*

Стрімкі зміни, трансформації, наукові відкриття відбуваються в суспільному житті так часто, що стали для людини XXI століття звичними супутниками її буття, створивши ситуацію необхідності продовження навчання після отримання освіти. На думку психологів, ще однією причиною постійного навчання людини є її прагнення до самовдосконалення та саморозвитку. У світі з кожним роком зростає кількість людей, що постійно навчаються.

Метою статті вважаємо теоретичне визначення потенціалу освітньої мобільності як засобу самовдосконалення та саморозвитку особистості.

Ще зовсім недавно освітній ланцюг розглядався як: дошкілля — початкова освіта — базова загальна середня освіта — профільна загальна середня освіта — професійна/вища школа — підвищення кваліфікації. Наразі мова йде про освіту «з колиски до останнього подиху», освіту впродовж життя. У процесі філософського аналізу освіти протягом життя розуміємо всю важливість поділу освітянської праці на групи: до першої

входять офіційні освітні заклади, створені для навчання. Друга група — це неофіційна освіта, яка теж є вагомою ланкою сучасного отримання знань.

Загальносвітова та загальноєвропейська тенденція щодо розширення функцій та відповідно сфер діяльності освіти для дорослих створює соціокультурні передумови для розвитку, власне, людини та її професійної галузі.

Сьогодні маємо ризик перетворення неперервної освіти у неперервну професійну освіту. Людина, будучи фахівцем у певній галузі, витрачає багато часу для відшліфовування професійних знань та компетенцій, що призводить до гальмування її загального розвитку та саморозвитку. Тому постає задача формування нової парадигми неперервної освіти, в якій необхідно вирішити ці протиріччя, знайти можливості поєднання загальнокультурного розвитку людини та її загальнопрофесійної підготовки й підвищення кваліфікації як фахівця. Одним із шляхів розв'язання проблеми може бути використання оригінальної методології, формування якої відбувається в межах філософії освіти з використанням андрагогіки та акмеології.

На сучасному етапі неперервна освіта широко використовує можливості феномену освітньої мобільності. Можемо зустріти трактування освітньої мобільності як тренду серед молоді або як можливості лише для навчання чи роботи за кордоном, або в іншій вітчизняній освітній установі. Дане розуміння феномену, на наш погляд, є спрощеним і обмеженим. Мобільність розширює можливості для самовдосконалення та саморозвитку, дозволяє поглиблювати та вдосконалювати компетенції як у період навчання, так і протягом життя, формує та вдосконалює межі світосприйняття, критичне мислення, ініціативність, розвиває потенціал людини, сприяє кар'єрному росту працівника, його професійному розвиткові та саморозвиткові. Тому феномен освітньої мобільності необхідно розглядати через призму акмеології, що дозволяє визначати її «…провідною детермінантою сучасної суспільної динаміки, через яку визначається онтологія сучасного буття людей, інформації, речей, капіталу тощо, а масштаби цього феномену набувають все більшого характеру» [1, с. 4]. Але для цього повинні бути задіяні всі наявні освітні та виховні джерела і ресурси суспільства.

Розглядаємо освітню мобільність як організовану взаємодію неперервного навчання з демократичним та прозорим соціально-освітнім середовищем. Таким чином, можемо припусти, що феномен освітньої мобільності окреслює сучасні тенденції інноваційного розвитку освіти впродовж життя, стає інструментом формування, вдосконалення не лише фахівця у певній галузі, а має вагомий вплив на становлення особисто-

сті, розширення кругозору людини, допомагає вибудовувати індивідуальну освітню та життєву її траєкторію. В цьому контексті вирішальна роль належить акмеології, предметом дослідження якої є питання розвитку та вдосконалення особистості, її професійної діяльності, що приводить до високого професіоналізму, компетентності, самореалізації та самодостатності людини. Акмеологічний підхід розглядаємо як «постійний рух… через співвідношення реальних характеристик розвитку людини з оптимальною моделлю саморозвитку» [3, с. 103]. Розвиток та поширення в сфері акмеології ідей освітньої мобільності відкриває сьогодні нові можливості в її прикладному аспекті, зокрема, в сфері освіти.

Поєднання різних видів та форм мобільності розширює її горизонти та відкриває широкі перспективи. «Проєкт глобального навчання дозволить гуманізувати реальну мультикультурність через залучення учнів, студентів та викладачів до нових практик саморозвитку та самореалізації, використовуючи потенціал Іншого» [6, с. 366]. Ми підтримуємо не лише феномен зовнішньої освітньої мобільності, але й «…розвиток внутрішньої освітньої мобільності, яка збільшує шанси людини на самореалізацію, підвищує якість трудових ресурсів національної економіки…» [2, с. 52], припускаємо, що на рівні мікровиміру «мобільність як ознака людини є необхідною умовою гармонійного її вписування у сучасний світ та важливою якістю для вирішення повсякденних та фундаментальних проблем її існування, засобом пошуку свого місця в суспільстві» [2, с. 52].

Враховуючи ситуацію, що склалася в системі неперервної освіти, ми суголосні з думками тих науковців, які вважають необхідним розділити феномени «освітня мобільність» і «професійна мобільність». Під поняттям «освітня мобільність» ми розуміємо різноплановий, загальноосвітній розвиток людини. Освітню мобільність можемо розглядати як можливість людиною використовувати найрізноманітніші форми, методи для отримання освіти. Це може бути як міжнародна, так і національна освітня мобільність, що включає різні види освіти. «Поняття «професійна мобільність» — це потреба досягнення успіху й розкриття творчого потенціалу в професійній сфері. Професійна мобільність людини проявляється в її діяльності, створює умови для самореалізації на основі сформованості професійних компетенцій і професійного розвитку» [5, с. 248]. Отже, професійна мобільність — це прагнення людини досягти визнання та самореалізації через діяльність у професії, яка приносить моральне та психологічне задоволення паралельно із високим матеріальним доходом, а також готовність до перепрофілізації та здобуття нової освіти.

Можемо зробити висновок, що між освітньою мобільністю, неперервною освітою та людиною існує певна закономірність, що дозволяє розглядати освітню мобільність на засадах акмеології як послідовний процес формування акмеологічної компетентності фахівця, що забезпечує його професійне становлення та розвиток, формування здатності до навчання, саморозвитку, самовдосконалення впродовж життя задля досягнення високого рівня особистісного й професійного розвитку.

Список використаних джерел

1. Акопян В. Культура життєтворчості особистості: проблема визначення. *Гілея: науковий вісник* : зб. наук. пр. Київ, 2010. Вип. 32. С. 192–198.
2. Андрущенко В., Савельєв В., Свириденко Д., Терепищий С. Освіта у глобальному вимірі. Київ : МП Леся», 2017. 516 с.
3. Дерек Т. Акмеологічні засади неперервної професійної підготовки фахівців підготовки фізичного виховання : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. 482 с.
4. Прохоренко Т. Професійна мобільність як фактор професійної успішності. *Вісник Національного ун-тету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого»*. 2017. № 4 (35). С. 167–174.
5. Птахіна О. М. Розвиток професійної мобільності фахівця в системі післядипломної освіти. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка.* 2019. Ч. 1. № 1 (324). С. 246–253.
6. Радіонова Н. В. Рецензія на монографію М. В. Триняк «Інтеркультурна комунікація: освітній вимір». *Філософія освіти.* 2012. № 1-2 (11). С. 363–388. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhilEdu_2012_1-2_25 (дата звернення: 15.10.2022).